

**N:o 32.**

Ank. till Riksd. Kansli den 4 Mars 1884, kl. 1 e. m.

*Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckta förslag om ändrade stadganden rörande skyldigheten att bygga och underhålla tingshus och häradsfängelse.*

Angående skyldigheten att deltaga i byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse, äfvensom beträffande beskaffenheten af tingshus, är för närvarande stadgadt i 26 kap. 4 § Byggningsbalken:

»Tingsbyggnad skall hvart härad bygga, efter gårdatalen, å vanlig tingsstad, eller der Konungens Befallningshafvande pröfvar det för allmogent lägligast, sedan Rätten deröfver hörd är. Der skall vara en stufva så stor, som tarvas, och två kamrar; och vare häradet skyldigt den byggnad uppehålla. Vid hvart tingsställe skall ock ett fängelse vara, der missgerningsmän må i förvar hållas. För denna byggnad vare ingen fri, utan sätes och ladugårdar, afhyste rå och rörs hemman, så ock preste och klockare bol;

och äro från skyldigheten att deltaga i tingshusbyggnad desslikes befriade *kungs- och kungsladugårdar*, enligt Kongl. brefvet till Kammarkollegium af den 12 April 1748, samt *lotshemman*, enligt Kongl. förordningen den 17 September 1783, § 2; äfvensom genom Kongl. resolution den 28 Maj 1754 gifvits den förklaring öfver 26 kap. 4 § Byggningsbalken samt 8 § i 1723 års adeliga privilegier, att *insockne frälsehemman* skola från tingshusbyggnad njuta befrielse.

Under ständsriksdagarne väcktes under en lång följd af riksdagar förslag om upphäfvande af den säterierna samt preste- och klockarebolen medgifna frihet samt om skyldighet för dessa äfvensom för skattlagda utjordar, bruk, fabriker och inrättningar att i detta besvär utgörande deltaga, men förslagen blefvo alltid af Rikets Ständer afslagna på tillstyrkan af Sammansatta Lag- och Ekonomi-Utskottet, som till stöd för afslag anfört: beträffande sätes- och ladugårdar samt afhyste rå- och rörshemman, att enär vid det förhållande, att dessa fastigheter, till följd deraf att dem i lag och särskilda författningar blifvit tillförsäkrad befrielse från ifrågavarande skyldighet, likasom från andra skatter och onera, obestriddligen vunnit ett ökad värde, som vid deras förvärfvande vare sig genom köp, byte, arfskifte eller annorledes tagits i beräkning, en sådan förändring icke skulle kunna tillvägabringas utan kränkning i eganderätten, samt den ifrågavarande befrielsen först då borde upphöra, när alla från jorden utgående skatter och besvär blefve, mot ersättning till egare af privilegierad jord, emellan alla hemman, utan afseende å deras egenskaper af privilegierade eller icke, lika fördelade; och i fråga om preste- och klockarebol, att deras befrielse från deltagande i tingshus och häradsfängelse utgjorde en förmån, som ostridigt inginge i nuvarande boställsinnehafvares lönevillkor och kommit i beräkning vid dessas bestämmande, hvarför denna befrielse icke borde kunna upphävas med mindre boställsinnehafvarne derför erhöile godtgörelse på annat sätt.

Dessa skäl åberopas af Utskottet ännu vid 1862—1863 års riksdag, då Utskottet, under uttalande af den mening, att den föreslagna utvägen att fördela ifrågavarande byggnadsskyldighet endast emellan egare och innehafvare af jord icke vore den rätta för åstadkommande af en rättvis fördelning af detta onus, förklarade, att, derest en förändring i detta hänseende skulle åvägabringas, ifrågavarande byggnadsskyldighet borde blifva ett kommunalbesvär, som drabbade icke endast jordegare utan hvarje till deltagande i kommunalutskylder förpligtad person efter samma grunder, som i kommunalförfattningarne funnes bestämda; men som befogade anmärkningar blifvit rigtade mot kommunallagarnes beskattningsgrunder och det just utgjorde en fråga för dagen, huru de missförhållanden, som deraf uppkommit, skulle kunna undanröjas, ansåg Utskottet någon förändring i ofvan antydda syftning icke böra åvägabringas förr än denna fråga blifvit lyckligen löst, hvarför Utskottet hemställde, att de gjorda framställningarna för närvarande icke måtte till någon Rikets Ständers åtgärd föranleda. Betänkandet bifölls af Adeln och Presteståndet, återremitterades

af Borgare- och Bondestånden, hvarefter de väckta förslagen förklarades hafva förfallit. Frågan väcktes å nyo vid 1865—1866 års riksdag, men blef då undanskjuten på grund af den ändring i häradsrätternas domsområden, som då förväntades.

Sedan representationsreformens genomförande har utsträckande af denna byggnads- och underhållsskyldighet ofta med anledning af väckta motioner varit föremål för Lag-Utskottets och Kamrarnes handläggning och beslut. Sedan år 1867 båda Kamrarne, den Första med 42 röster mot 31, och den Andra utan votering, beslutit en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och Riksdagen meddela förslag till sådana förändrade stadganden angående deltagande i byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse, att dessa åligganden blefvo för medlemmarne af tingslagen, efter billiga grunder, gemensamma, men sådan skrifvelse icke kommit att afgå, blefvo förslag om en dylik skrifvelses aflåtande 1869 och 1870 af Första Kammaren afslagna, men af Andra Kammaren bifallna, 1869 utan votering å någotdera stället, samt 1870 med 77 röster mot 20 i Första Kammaren, och i den Andra, som ogillade den punkt i Utskottets motivering, deri antydan blifvit gjord, att frågan möjligen kunde anses hafva egenskapen af privilegiifråga och således borde behandlas i den ordning 114 § i Regeringsformen föreskrifver, utan votering. Vid 1872 års riksdag hemställde Utskottet, med anledning af erhållen återremiss från båda Kamrarne å ett föregående utlåtande i frågan, att Riksdagen, med uttalande af den åsigt, att staten borde öfvertaga skyldigheten att bygga och underhålla tingshus och häradsfängelse, skulle i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes i sådant afseende låta åvägabringa erforderlig utredning angående sättet och villkoren för sakens genomförande samt derefter för Riksdagen framställa förslag i ämnet; och blef denna hemställan af Första Kammaren afslagen med 26 röster mot 20 samt af Andra Kammaren bifallen med 81 röster mot 52. År 1873 förnyade Utskottet sitt skrifvelseförslag, dock så, att staten borde öfvertaga äfven skyldigheten att bygga och underhålla stadshäkte; men enär, sedan Första Kammaren med 45 röster mot 37 bifallit detta förslag, Andra Kammaren, efter återremiss och begäran från Utskottet, att Kammaren måtte fatta beslut, med 110 röster mot 71 beslöt, med afslag å Utskottets hemställan, underdånig skrifvelse af samma lydelse som 1867, 1869 och 1870, förföll frågan för denna riksdag. Vid riksdagen 1874 återförnyade Utskottet det af Andra Kammaren 1873 antagna förslag, hvilket nu afslogs af Första Kammaren

med 74 röster mot 6, men af Andra Kammaren utan votering bifölls. Vid 1875 års riksdag hemställde Utskottet om underdånig skrifvelse med anhållan, det täcktes Kongl. Maj:t, vid den utredning, som med anledning af Rikets Ständers den 20 Juni 1866 och Riksdagens den 18 Maj 1871 till Kongl. Maj:t aflåtna underdåniga skrivelser — åsyftande, att skyldigheten till deltagande i byggnad och underhåll af ej mindre kyrka med hvad dertill hörde än äfven socken- och fattigstuga samt skolhus måtte blifva för medlemmarne af kommunen efter billiga grunder gemensam — kunde komma att ega rum, äfven taga i öfvervägande, i hvad mån den nu på jorden hvilande skyldigheten att bygga och underhålla tingshus och häradshäkte måtte jemväl till andra beskattningsföremål utsträckas, och under de nådiga framställningar, som kunde af nyss berörda skrivelser föranledas, begripa jemväl förslag till förändrad lagstiftning i nu föreliggande fråga; men detta förslag afslogs af Första Kammaren med 43 röster mot 39, hvaremot detsamma af Andra Kammaren bifölls utan votering.

Vid riksdagarne 1876, 1877 och 1878 framlade Utskottet förslag till författning, enligt hvilken alla de, som inom tingslaget (häradet) erlade kommunalutskylder, skulle i kostnaden för uppförande och underhåll af tingshus och häradsfängelse deltaga efter den grund, som för utgörande af dessa utskylder funnes stadgad. Dessa förslag afslogos af Första Kammaren och biföllos af Andra Kammaren, 1876 utan votering i någondera Kammaren, 1877 med 41 röster mot 29 i Första Kammaren, i den Andra utan votering, 1878 i Första Kammaren med 53 röster mot 33, i Andra Kammaren äfven nu utan votering. Vid 1879 års riksdag blef en motion i syfte, att byggnads- och underhållsskyldigheten af tingshus och häradsfängelse skulle, sedan dessa byggnader blifvit till staten öfverlemnade, af statsverket öfvertagas, på hemställan af Utskottet af båda Kammarne afslagen, af Första Kammaren med 47 röster mot 23 och af Andra Kammaren utan votering. Med anledning af öfriga i frågan väckta motioner, framlade emellertid Utskottet förslag till förordning af innehåll, att i kostnaden för uppförande och underhåll af tingshus och häradsfängelse skulle alla de, hvilka inom tingslaget erlade kommunalutskylder, deltaga, för fastighet efter hela samt för andra beskattningsföremål efter en fjerdedel af derå belöpande fyrktal; men blef detta förslag af Första Kammaren med 53 röster mot 32 afslaget, hvaremot Andra Kammaren utan votering biföll enahanda förslag till förordning, som vid de tre nästföregående riksdagarne vunnit Kammarens godkännande. Vid 1880 års

riksdag förnyade Utskottet, med anledning af till Utskottets yttrande öfverlemnade framställningar i ämnet, sitt 1879 afgifna förslag, hvilket emellertid afslogs af Första Kammaren med 61 röster mot 20, hvilka afgåfvos för bifall, hvaremot Andra Kammaren utan omröstning med afslag af Utskottets hemställan biföll en vid utlåtandet fogad reservation i syfte, att uti ifrågavarande besvär skulle alla de, hvilka inom tingslaget erlade kommunalutskylder, deltaga efter den grund, som för utgörande af dessa utskylder funnes stadgad. De vid 1881 års riksdag väckta förslag i ämnet blefvo af Utskottet afstyrkta på den grund, att frågan låge under utredning af den utaf Kongl. Maj:t under den 20 Juni 1879 tillsatta skatteregleringskomité, och blef detta utlåtande godkändt af båda Kamrarne utan votering.

Skatteregleringskomitén har i sitt den 13 September 1882 afgifna underdåniga utlåtande och förslag angående skatteförhållandena i riket egnat uppmärksamhet äfven åt den kommunala byggnadsskyldigheten och särskildt skyldigheten att bygga och underhålla tingshus och häradsfängelse, samt, efter en historik öfver ämnet (ss. 355—359), förklarar att man sedan länge har kommit till insigt derom, att mantalet icke vidare vore en tillförlitlig gradmätare på olika fastigheters skatteförmåga. Denna insigt hade föranledt, att mantalet afskaffats såsom grundval för utgörande af kyrkobyggnadsskyldigheten, och det hade synts komitén vara af bjudande skäl påkalladt, att nu jämväl för de återstående fall, der mantalet bibehållits såsom grund för utskylders utgörande, ersätta detsamma med en annan och rättvisare norm. Äfven ur andra synpunkter hade komitén funnit mycket vara att anmärka mot nu gällande grunder för utgörande af ifrågavarande byggnadsskyldigheter (s. 371). Komitén lemnar derpå (s. 374) uppgifter å kostnaderna år 1878 för nu ifrågavarande besvär inom rikets olika län samt föreslår, på anförda skäl, som på det närmaste sammanhånga med hela det sätt, å hvilket komitén ansett den kommunala beskattningen i allmänhet böra ordnas, »att 1, 2 och 4 §§ i 26 kapitlet Byggningsbalken måtte på det sätt ändras, att bestämmelser i dem införas derom, att kostnaderna för deri omförmälda byggnader skola utgå efter samma grund, som komitén för utgörande af kommunalutskylder föreslår» (s. 403). Vid föredragning af frågan i statsrådet den 19 Januari 1883 (Kongl. Maj:ts proposition N:o 11 till 1883 års riksdag) yttrade chefen för Justitiedepartementet:

»Äfven om man med skatteregleringskomiténs flertal måste erkänna behovet af en revision af de grunder, efter hvilka den kommunala

byggnadsskyldigheten nu utgöres, skall det dock helt visst medgifvas, att en sådan revision icke står i något omedelbart sammanhang med de stora och viktiga samhällsfrågor, på hvilkas lösning Eders Kongl. Maj:ts omtanke för närvarande är företrädesvis riktad. Om så är, kan en lycklig utgång af dessa frågor icke främjas derigenom, att de sammanlänkas med en annan fråga, jemväl den af djupt ingripande art och innefattande spörsmål af den beskaffenhet, att de ännu säkerligen fordra ganska vidtgående utredningar, innan de kunna på ett fullt nöjaktigt sätt besvaras. I hvilken mån den på fastigheterna och matlagen hvilande byggnadsskyldighet skall lindras, eller med andra ord huru tungt den bör drabba sådana kommunens medlemmar, som nu i ringa eller ingen mån deraf beröras, kommer säkerligen att blifva föremål för mycken meningsskiljaktighet. Huru den af komitén föreslagna fördelning af byggnadsskyldigheten i verkligheten skall slå sig ut, kan ingalunda sägas vara nöjaktigt utredt genom den undersökning af förhållandena under ett enda år, som komitén företagit, och en fullständig utredning i detta hänseende kan knappast ske förr än man fått erfara resultaten af den taxering, som komme att verkställas på grund af den af Eders Kongl. Maj:t föreslagna bevillningsförordning, derest denna blifver af Riksdagen antagen. Hvad särskildt tingshusbyggnad beträffar, har det satts i fråga, om den ej snarare bör bekostas af staten än af häradet. Skulle denna åsigt göra sig gällande, vore en efter nya grunder verkställd fördelning af besväret mellan häradsboerna utan allt ändamål.

»Under sådana förhållanden synes mig frågan om byggnadsskyldighetens reglering böra uppskjutas till en tidpunkt, då åt densamma kan odelad egnas all den uppmärksamhet, hvaraf den är förtjent.

»Såsom ett skäl att påskynda en ny lagstiftning i detta ämne, kunde möjligen åberopas de uppgifter komitén meddelat derom, att en del af prestationerna vid prestgårdsbyggnad alldeles i strid mot lag ålagts matlagen, och att dessa vid kyrkobyggnad i vissa län fått en vida större börda sig pålagd än lag medgifver. Men dessa oegentligheter, som röra lagens tillämpning, icke dess innehåll, böra försvinna, derest Eders Kongl. Maj:t och Riksdagen funne lämpligt att, såsom skatteregleringskomitén föreslagit, i kommunallagarne intaga föreskrifter, egnade att bättre än de hittills gällande förekomma uttaxering af utskylder efter andra grunder än lag föreskrifver.

»På grund af hvad jag sålunda anfört, kan jag ej tillstyrka någon

åtgärds vidtagande i och för ändring af 1, 2 och 4 §§ i 26 kapitlet Byggningsbalken af 1734 års lag.»

I detta yttrande förenade sig statsrådets öfrige ledamöter och blef denna mening ock Kongl. Maj:ts beslut.

Ändring i nu ifrågavarande 4 § af 26 kap. Byggningsbalken påyrkas vid innevarande riksdag i tre till Lag-Utskottet öfverlemnade motioner, väckta inom Andra Kammaren af Herr *J. Anderson* i Tenhult, N:o 5, af Herr *J. E. Johansson* i Forneby, N:o 50, och af Herr *Magnus Andersson* i Gripenberg, N:o 89, hvilka samtliga förorda antagandet för utgörande af ifrågavarande besvär af den grund, som för utgörande af kommunalutskylder i allmänhet finnes stadgad, i hvilket hänseende föreslås:

af Herr *J. Anderson* i Tenhult:

»1:o) att Riksdagen för sin del ville besluta den ändring i 4 § af 26 kap. Byggningsbalken, att den får följande lydelse:

Tingshusbyggnad skall hvart härad eller tingslag bygga å vanlig tingsstad — — — — —

— — — I kostnaden för uppförande och underhåll af dessa byggnader skola alla de, hvilka inom tingslaget erlægga kommunalutskylder, deltaga efter den grund, som för utgörande af dessa utskylder finnes stadgad.

2:o) att Kongl. förordningen den 17 September 1783, så vidt den afser befrielse för lotshemman att deltaga i tingshusbyggnad, i öfverensstämmelse dermed förändras;

af Herr *J. E. Johansson* i Forneby:

»det Riksdagen måtte besluta upphäfvande af Kongl. förordningen den 17 September 1783 angående befrielse från detta besvär för lotshemman och förändring af 4 § 26 kap. Byggningsbalken till följande lydelse:

»Tingsbyggnad skall hvart härad bygga å vanlig tingsstad eller der Kongl. Maj:ts Befallningshafvande pröfvar det lämpligast, sedan Rätten deröfver hörd är. Der skall vara en stuga, så stor som tarvas, och två kamrar. Vid hvart tingsställe skall ock ett häradsfängelse vara, der missgärningsmän må i förvar hållas. Kostnaden för dessa byggnader och deras underhåll utgöres efter samma grunder, som för gemensamma kommunalutskylder är bestämd;

samt af Herr *Magnus Andersson* i Gripenberg:

»att Riksdagen behagade, med upphäfvande af 4 § i 26 kap. Byggningsbalken stadga, att denna paragraf hädanefter skall erhålla följande förändrade lydelse:

»Tingsbyggning skall hvar tingshärad bygga å vanlig tingsstad, eller der Konungens Befallningshafvande pröfvar det för allmogen lägligast, sedan rätten deröfver hörd är.

Der skall vara en stufva, så stor som tarfvas, och två kamrar; och vare häradet skyldigt den byggning uppehålla. Vid hvar tingsställe skall ock ett fängelse vara, der missgerningsmän må i förvar hållas. För dessa byggnaders uppförande och underhåll skall kostnaden gäldas i samma ordning som rörande kommunalutskylder i allmänhet är stadgad»;

och anför, till stöd för sitt förslag,

Herr J. E. Johansson följande:

»Deltagandet i kostnaden för byggande af tingshus och häradshäkte enligt 4 § 26 kap. Byggningsbalken är ett af de ännu qvarstående gamla, föråldrade och orättvisa lagstadgandena, hvilket icke med skäl kan anses böra vara tillämpligt på landets närvarande förhållanden. Ingen lär kunna påstå, att lag- och rättskipning är tillkommen och nödvändig endast för en enda samhällsklass, nemligen den i mantal satta jordens egare och innehafvare, å hvilka nu ensamne skyldigheten att bygga och underhålla sagda hus ligger, och hvarifrån äro befriade, utom andra i öfrigt skattskyldige, egare af sätes- och ladugårdar, afhysta rå- och rörshemman, så ock preste- och klockarebol jemte lotshemman. Sedan den tiden, då dessa lagbestämmelser stiftades, hafva många andra näringar utom jordbruket uppstått inom vårt land, för hvilkas egare och innehafvare lag och rätt äro lika nödvändiga och domstolarne minst lika mycket anlitas och besväras som af jordbrukarne. Att lagskipningen är en allmän statens angelägenhet, bevisas äfven deraf, att aflöningen till hela domarepersonalen utgår af statens gemensamma medel. Under de senare åren hafva så väl Riksdagen som ock Kongl. Maj:t insett obilligheten och orättvisan af de gamla stadgandena, och derföre i flera fall beslutat tidsenligare grunder för fördelningen af kostnaderna och deribland för byggande af skolhus m. m., hvilka, likasom tingshus, äro gemensamma och tillgängliga för alla medborgare. Billighet och rättvisa fordra, att förändring i samma riktning sker för kostnaden att bygga och underhålla tingshus och häradshäkte.»

De af de båda andra motionärerne andragna skäl äro, om ock i andra ord uttryckta, hufvudsakligen desamma som de, hvilka sålunda af Herr J. E. Johansson anförts.

---

Då Utskottet, vid den förnyade pröfningen af denna fråga, kommit till samma resultat, som vid 1879 och 1880 års riksdagar, anser Utskottet sig nu kunna inskränka sitt uttalande till ett uppreparande af de skäl, Utskottet då androg för sitt förslag, och hvilka fortfarande synas Utskottet fullgiltiga.

Utskottet anförde då:

»Att lägga skyldigheten att bygga och underhålla tingshus och häradsfängelse på alla dem, hvilka inom tingslaget erlägga kommunalutskylder, att utgöras efter samma grund, som för erläggande af dessa utskylder finnes stadgad, har Utskottet flere gånger föreslagit, men detta har icke vunnit Första Kammarens bifall och torde äfven nu hafva mycket ringa utsigter att blifva Riksdagens beslut.

»Vill man i denna så mycket omordade fråga nu komma till ett resultat, bör man derföre, enligt Utskottets tanke, låta detta onus fortfarande hufvudsakligen hvila å fastighet och härvid utsträcka deltagandet till all fastighet, samt låta skyldigheten utgöras efter det på fastigheterna belöpande fyrktal, men derjemte låta äfven dem, som skatta för andra beskattningsföremål än fastighet, i viss mindre proportion deltaga i besväret.

»Hvad nu den från detta onus för närvarande befriade jordbruksfastighet angår, så hafva de skäl, som föranledt 1734 års lagstiftare att frikalla sätes- och ladugårdar samt afhysta rå- och rörshemman från allt deltagande i tingshusbyggnad, sedan rättigheten att besitta sådana hemman icke vidare är frälsemän allena förbehållen, samt en senare tids lagstiftning äfven medfört förändring i stadgandena om frälsemäns forum privilegiatum, i det närmaste bortfallit, och någon giltig anledning, hvarför innehafvare af preste- och klockarebol skulle i förevarande afseende åtnjuta en förmån, som icke tillkommer andra boställshafvare, kan svårigen uppvisas, likasom ingen skäligen anledning torde kunna anföras, hvarför lotshemman skola vara från sådan skyldighet frikallade. Den frihet i nämnda hänseende, som enligt särskilda privilegier eger rum för viss fast egendom, måste för öfrigt anses meddelad endast med afseende å de förhållanden, som förefunnos, då samma frihet beviljades, eller att byggnadsskyldigheten var ett jorden uteslutande åliggande besvär, hvadan tillämpningen af denna frihet bör förfalla på samma gång för nämnda skyldighets utgörande stadgas en helt och hållet ny grund.

»Beträffande deltagande från andra samhällsmedlemmars sida, än jordbrukares, har Utskottet i sina utlåtanden i frågan vid föregående riksdagar erinrat, att de nu i ämnet gällande stadganden härledde sig från en tid,

då man icke visste af någon annan till deltagande i allmänna onera på landet förpligtad befolkning än jordbrukaren, och då man icke kände någon annan grund för dennes beskattning än det hemmantal, han innehade. Emellertid vore nu förhållandena väsentligen förändrade. I alla landsändar hade, jemte den egentlige jordbrukaren, uppstått en befolkning af bruksidkare, fabrikanter, handlande och handtverkare med flere, hvilka lika väl som jordbrukaren hade intresse af rättskipningens behöriga handhafvande. De borde derföre ock i sin mån, efter lämpliga grunder, bidra till uppehållande af de för detta ändamål nödiga inrättningar, synnerligast som, med förändrade tidsåsigter och befolkningens tillväxt, fordringarna i afseende å beskaffenheten af ifrågavarande byggnader betydligt stegrats; och på samma gång man under senare tider allt mera erkänt, att hemmantalet icke vore någon lämplig grund i fråga om deltagande i kommunala besvär, hade man ock medgifvit rättvisan och billigheten deraf, att skyldigheten till deltagande i dylika besvär utsträcktes till alla skattdragande.

»För utsträckning af ifrågavarande skyldighet till äfven annan fastighet än jordbruksfastighet, synas Utskottet i öfrigt samma skäl tala som för jordbruksfastighetens deltagande, och står en sådan utsträckning derjemte i öfverensstämmelse med hvad genom förordningen den 4 November 1876 är stadgadt om byggnad och underhåll af kyrka med hvad dertill hör, att byggningsverke, körslor och annan kostnad för kyrkas byggande och underhåll skall utgöras af egare eller innehafvare af fast egendom efter samma grund, som är för kommunalutskylder bestämd, och dagsverken efter matlag.

»Då egandet af andra beskattningsföremål än fastighet icke innebär samma stadigvarande intresse, och med den större rörlighet, dessa beskattningsföremål förete, de understundom kunna komma att med kort mellantid inom olika tingslag deltaga uti kanske ganska betydliga kostnader för ifrågakommande byggnad och underhåll af tingshus och häradshäkte, samt följaktligen skulle kunna komma att jemförelsevis för tungt i nu förvarande afseende beskattas, derest de skulle deltaga i skyldighetens utgörande med hela det dem åsatta fyrktal, har Utskottet ansett en nedsättning till deltagande med allenast en fjerdedel af det åsatta fyrktalet kunna för dem medgifvas.»

Till det sålunda redan vid föregående tillfällen anförda vill Utskottet nu endast lägga, att det synes Utskottet, som om man lättast skulle nå det af alla åsyftade målet — en förenkling och omgestaltning af våra

invecklade skatteförhållanden — derest man, i stället för att mot hvarje partiel reform andraga, att med densamma bör väntas, tills skattefrågan i hela sin vidd kan lösas på en gång, så småningom förbereder denna slutliga lösning genom att undanröjda de påtagligaste och därför mest öfverklagade, om ock icke alltid mest tryckande oegentligheterna.

Då Utskottet till dessa räknar, på anförda skäl, det sätt, på hvilket för närvarande tingshusbyggnadsskyldigheten är ordnad, och då Utskottet anser, att 1879 och 1880 års förslag är antagligt såsom en medelväg mellan de olika yrkandena i denna fråga, får Utskottet, med anledning af föreliggande motioner, hemställa,

att Riksdagen ville för sin del antaga följande

### L a g

angående skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse.

Med ändring af hvad 26 kap. 4 § Byggningsbalken och särskilda författningar stadga angående skyldighet att deltaga i byggandet af tingshus och häradsfängelse, förordnas härigenom, att i kostnaden för uppförande och underhåll af sådan byggnad skola alla de, hvilka inom tingslaget erlægga kommunalutskylter, deltaga, för fastighet efter hela samt för andra beskattningsföremål efter en fjerdedel af derå belöpande fyrktal. Uppkommer vid den beräkning bråktal, skall det bortfalla.

Stockholm den 4 Mars 1884.

På Lag-Utskottets vägnar:

E. THOMASSON.

---

### Reservationer:

af Herrar *Bäckström*, *Stråle* och *Fröberg*, hvilka ansett, att samtliga motionerna bort af Utskottet afstyrkas;

af Herr Grefve *Strömfelt*: »Under en följd af riksdagar har blifvit framhållet, att grunden för bidrag till byggande och underhåll af tingshus och häradsfängelse icke längre är densamma, som då 1734 års lag skrefs och detta besvär lades på »gårdtalet». Man har därför ansett att öfrige beskattningsföremål borde i någon mån deruti deltaga. I en sådan åsigt måste jag instämma. Men å andra sidan torde icke kunna förnekas, att svårigheter möta vid bestämmande af den proportion till jordbruksfastighet, i hvilken dessa beskattningsföremål böra ingå. Utskottet säger i dess motivering: »för utsträckning af ifrågavarande skyldighet till äfven annan fastighet än jordbruksfastighet synas Utskottet i öfrigt samma skäl tala, som för jordbruksfastighetens deltagande». Härvid måste anmärkas, att industrien, i olikhet med jordbruket, beskattas för både fastighet och inkomst af rörelse. Vid sådant förhållande har jag, ehuru delande den åsigt att »gårdtalet» icke längre bör *ensamt* vidkännas ifrågavarande byggnadsskyldighet, likväl ej kunnat instämma i den af Lag-Utskottet antagna utsträckning deraf till andre skattskyldige. Enligt Utskottets förslag skall icke sällan inträffa, att industrien, i följd af sina dubbla beskattningsföremål, får, efter lika taxerings- och uppskattningsvärde, bidraga med högre belopp än jordbruksfastighet. Då jag anser att skäl icke förefinnas för en så omfattande förändring, men på samma gång erkänner det berättigade deri, att jordbruksfastighet icke ensam bör vidkännas en tunga, hvaraf andra beskattningsföremål hafva nytta, och således att dessa senare i någon, men *mindre* proportion än jordbruksfastighet böra i besväret deltaga, tillåter jag mig vördsamt hemställa,

att Riksdagen ville för sin del antaga följande  
Lag angående skyldighet att deltaga i kostnaden för  
byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse:

Med ändring af hvad 26 kap. 4 § Byggningsbalken och särskilda författningar stadga angående skyldighet att deltaga i byggandet af tingshus och häradsfängelse, förordnas härigenom, att i kostnaden för uppförande och underhåll af sådan byggnad skola alla de, hvilka inom tingslaget erlägga kommunalutskylder, deltaga, för jordbruksfastighet efter hela, för annan fastighet efter halfva samt för andra beskattningsföremål efter en fjerdedel af derå belöpande fyrktal. Uppkommer vid den beräkning bråktal, skall det bortfalla»;

af Herr *Hans Andersson* i Nöbbelöf, som ansett, att Utskottet bort tillstyrka Riksdagen att för sin del antaga följande förslag till ändrad lydelse af 26 kap. 4 § Byggningsbalken: »Tingshus och häradsfängelse skola byggas å vanlig tingsstad eller der Konungens Befallningshafvande, efter Rättens hörande, finner det vara för allmogen lämpligast; och bör kostnaden för sådana byggnaders uppförande och underhåll fördelas på alla inom tingslaget boende efter de grunder, som för kommunalutskylders utgörande i allmänhet äro stadgade.

Herr *Anders Persson* har begärt få här antecknad, att han icke deltagit i ärendets behandling inom Utskottet.